

Het belang van de regio? Alleen de eigen gemeente telt

Filip De Rynck

Emeritus hoogleraar bestuurskunde (UGent).

Woensdag 10 maart 2021 om 3.25 uur

Bart Somers legt de regiovorming van Vlaanderen in handen van de burgemeesters. Zo maakt hij het zichzelf nodeloos moeilijk, vindt Filip De Rynck.

De Vlaamse regering worstelt al wekenlang met de regiovorming van Vlaanderen ([DS 8 maart](#)). Minister van Binnenlands Bestuur Bart Somers (Open VLD) wil regio's afbakenen. CD&V wil de provinciale schaal als regio, Open VLD en de N-VA willen twaalf tot vijftien kleinere regio's.

Dit thema leidt onveranderlijk tot een retorisch gevecht, waarbij het -instrument (de schaal van de regio) de inzet is van een politieke strijd, en het doel (waartoe moet die schaal dienen) op de achtergrond verdwijnt. Ook de partijpolitieke strijd om de toekomst van de provinciebesturen speelt een belangrijke rol in dat verbale spektakel. Het nodigt gemeentebesturen van het type Torhout (Crevitstown) uit om de ambetanterik te spelen, terwijl ik die gemeente nog nooit op enige regionale reflex kon betrappen.

De intenties van minister Somers zijn niet slecht, maar door de constructiefouten in zijn voorstel en door zijn aanpak dreigt deze nuttige oefening weer niet verder te komen dan wat herrie. In 2011 strandde een gelijkaardige poging in verbale diarree.

Minister Somers geeft het stuur aan groepen van burgemeesters, die vervolgens luid toeterend vol op de rem staan en vrolijk in de gracht slingeren

Steeds meer beleidsproblemen vragen een regionale schaal die ruimer is dan de gemeentelijke schaal. Dat inzicht staat centraal in veel Vlaamse beleidsintenties: de bouwshift, de bosuitbreiding, mobiliteit, energie, welzijnsnetwerken ... Somers gaat ervan uit dat de burgemeesters aan het roer moeten staan van die regionale agenda, te beginnen met de begrenzing van de regio's. Zo lokt hij de torhoutiaanse obstructies zelf uit.

Beleefde vraag

Enkele burgemeesters zien misschien nog wel in dat een regionaal beleid steeds meer nodig is op de lange termijn, maar op de korte termijn denken de meesten niet verder dan de grenzen van de eigen gemeente. Ze zijn daar verkozen, en niet voor de regio. Tussen de retoriek van burgemeesters ('het belang van de regio') en de beleidspraktijk van hun dagelijkse beslissingen gaapt een grote kloof. Somers geeft het stuur aan groepen van burgemeesters, die vervolgens luid toeterend vol op de rem staan en vrolijk in de gracht slingeren.

Somers wil dat de lokale besturen hun samenwerkingsverbanden, de intercommunales, op de regio's afstemmen. Zoiets kan hij alleen maar beleefd vragen. Lokale besturen zijn grondwettelijk volkomen vrij om voor hun bevoegdheden te kiezen met welke gemeenten ze wel of niet willen samenwerken. De gemeenten kunnen de oproep van Somers straal negeren.

Samenwerkingsverbanden tussen gemeenten hebben bovendien weinig met de regionale agenda te maken. Somers maakt die koppeling, maar dat leidt tot een verwarrend debat over het doel van de regiovorming. De rationalisering van intercommunales en de regiovorming vallen niet samen. Intercommunales zijn vooral bedoeld om individuele gemeenten te ondersteunen voor wat ze alleen niet kunnen (huisvuilverwerking, ruimtelijke planning, crematoria ...). Samenwerking moet in de eerste plaats voor de eigen gemeente nuttig zijn. De provinciale schaal is daarvoor alvast niet relevant: goede samenwerking vergt een kleinere regionale schaal met een beperkt aantal lokale besturen.

Terug naar Torhout

De minister wil de regiovorming in tweede orde gebruiken voor de afstemming binnen de Vlaamse overheid, die nu verschillende regionale indelingen gebruikt per beleidsdomein. Die doelstelling is relevant, maar het is vreemd om ze afhankelijk te maken van de intenties van de burgemeesters. De Vlaamse regering heeft al regio's afgebakend, die zonder al te veel commotie tot stand zijn gekomen. De vorige en deze Vlaamse regering werken al een paar jaar samen met groepen van gemeenten aan regionale mobiliteitsplannen in [vijftien vervoersregio's](#).

Een groot departement als Mobiliteit en Openbare Werken werkt in elke regio samen met groepen van lokale besturen en hervormt zich daarvoor grondig. Dat is een beloftevolle, regiogerichte ontwikkeling binnen de Vlaamse overheid. De sterkte daarvan is dat de Vlaamse overheid mee aan tafel zit, mee stuurt en de regionale agenda voor een cruciaal regionaal thema als mobiliteit niet exclusief in de handen van burgemeesters legt.

De Vlaamse agenda voor het regionale omgevingsbeleid kan daarop voortbouwen: voor de bouwshift, de bosuitbreiding, het bovenlokale

woonbeleid, energie, recreatie en milieudoelstellingen. Daarvoor is de afbakening van de vervoersregio niet perfect, maar wel verdedigbaar. Ze werkt en ze is goed bruikbaar om minstens een generatie Vlaamse en lokale beleidsmakers aan een zinvolle beleidsagenda per regio te laten werken. Dat zou het doel moeten zijn waarvoor het instrument (de regioafbakening) nuttig is. Over twintig jaar zien we wel weer.

Somers legt de regiovorming in handen van de burgemeesters, terwijl zijn eigen regering het pragmatische antwoord op zijn vraag al had gegeven. Hoe moeilijk kan een minister het zichzelf maken? Hij maakt zich door zijn aanpak afhankelijk van lokale en provinciale reflexen, waarbij het al lang niet meer gaat over het beleidsmatige doel van de regiovorming. En zo komt het dat we weer in de miserie en in Torhout zitten, wat ongeveer hetzelfde is.